

**“RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA FANLARARO
INTEGRATSIYANI QO‘LLASHNING TA’LIM
SAMARADORLIGIGA TA’SIRI”**

mavzusida ilmiy-amaliy konferensiya

ANDIJON-2024

**Tahrir hayati: B.Raxmonova, M.A.Abdullaeva, O.Jabborov, Q.Azizova,
N.Karimova, Sh.Axmedova, M.Kuychiyeva**

Mas'ul muharrirlar: Q.Azizova, R.Latibjonov

Sahifalovchilar: R.Latibjonov

SO'Z BOSHI

O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF6108-son "O'zbekistonni yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PQ-4884-sonli "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarda yangi O'zbekistonni yanada rivojlantirish bo'yicha Taraqqiyot strategiyasi" kabi huquqiy hujjatlar asosida qabul qilingan me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Jumladan, so'ngi yillarda mamlakatda ta'lim-tarbiya tizimining sifati va samaradorligini oshirish, bog'cha tarbiyalanuvchilari, o'qituvchilarda yangi innovatsion texnologiyalar, xorijiy ta'lim tizimlaridagi ilg'or metod va ta'lim texnologiyalarini o'rganish va amaliyotda samarali foydalanish yuzasidan, hozirgi zamon talablariga moslashuvchan va yangilikka chanqoq o'qituvchi imidjini yaratish va shu orqali ta'lim tizimini yanada rivojlantirish uchun tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Yuqoridagi talablarni amaliyotdagi ijrolarini ta'minlash maqsadida 2024 yil 23-dekabr kuni Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazida ilmiy-amaliy konferensiya o'tkazildi.

Konferensiyada "Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri" mavzusida tashkil etilayotgan ilmiy-amaliy konferensiya yangiliklar, ta'lim-tarbiya tizimida innovatsion metodlardan foydalanish va ularni ta'lim jarayoniga joriy etish hamda intergratsiyalash jarayonlariga tadbiq etish masalalariga e'tibor qaratiladi.

Mazkur to'plamga kiritilgan ma'ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlarning to'g'riligi, aniqligi, tahliliy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflar uchun mualliflarning o'zlari mas'uldir.

© Maqolalar to'plami

© "Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri" mavzusida ilmiy-amaliy konferensiya

bu esa o'z navbatida, testning ishonchliligiga salbiy ta'sir qiladi; bunday test topshiriqlarini tuzish va tahrir qilish qiyin bo'ladi; bunday test topshiriqlariga javob berish ancha vaqtni talab qiladi, bu esa test orqali berilgan vaqt ichida qamrab olinishi mumkin bo'lgan domen elementlari sonini kamaytiradi va test natijasida chiqariladigan xulosalar validligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ona tili va adabiyot fani yuzasidan tuzilgan test topshiriqlari o'quvchilarning mavzuni tushunish va tahlil qilish, aniq ifodalangan ma'lumotlarni topa olish kabi ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Testlar bu- aniq, ma'lum bir standartga tushirilgan sinov bo'lib, qisqa vaqt davomida o'qituvchiga ta'lim oluvchining o'quv jarayoni davomida egallagan bilimlari darajasini baholashga yordam beruvchi metod hisoblanadi. Testlarning afzallik tomonlari shundan iboratki, u bir vaqtning o'zida bir necha savollarni qamrab oladi, natijada o'quvchi egallagan barcha mavzular bo'yicha ularning bilimini tekshirish imkoniyati paydo bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Komil Jalilov "Baholash nazariyasi asoslari"
2. Xalqaro tadqiqotlarda o'quvchilarning o'qish savodxonligini baholash (o'quv - metodik qo'llanma)
3. dtm- 2019 to'plam ona tili va adabiyot

4-sho'ba: Ta'lim tizimida zamonaviy o'qituvchi imidjiga qo'yiladigan talablar va ularning ahamiyati

ZAMONAVIY O'QITUVCHI VA UNING OBRAZI

LATIBJONOV RAHMATILLO ABDURASHID O'G'LI

Andijon viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari kafedrası katta o'qituvchisi

Ergasheva Maftuna Azizbek qizi

ADPI Sirtqi ta'lim Maktabgacha

ta'lim fakulteti 102-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pedagog va uning obrazi, o'qituvchi shaxsiga qo'yiladigan talablar va hozirgi zamon o'qituvchisi qanday bo'lishi kerakligi yoritib berilgan. Pedagogik mahorat o'qituvchi sifatining muhim tarkibiy qismi. Til bilimdonligi haqida ham to'xtalib o'tilgan. O'qituvchi bola qalbining injeneridir.

Kalit so'zlar: zamonaviy o'qituvchi, obrazi, pedagogik mahorat, pedagogik muloqot ijodkor, notiq, tashabbuskor.

KIRISH

Ustoz misli yonib turgan shamga o'xshaydi. O'zi yonib atrofga nur-ziyo taratadi. Ma'lumki, hamma kasblarni ham avvalo ustoz-muallim o'rgatadi. Ustoz – ilm o'rgatuvchi, yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi, tarbiyalovchi murabbiydir. Zamonaviy o'qituvchi qanday bo'lishi zarur? Mustaqillikning ilk kunlaridan boshlab ushbu muammo bo'yicha ko'plab pedagog va psixolog olimlar o'z fikr va mulohazalari bilan chiqdilar. O'qituvchilarning kasbiy mahoratlarini milliy an'ana va urfodatlarimizdan, qadriyatlarimizdan kelib chiqib yanada takomillashtirish, ularning pedagogik faoliyatini hozirgi zamon talablari darajasida shakllantirish uchun metodik qo'llanmalar, tavsiyanomalar paydo bo'ldi. Hozirgi kunda ham ushbu muammo bo'yicha ilmiy izlanishlar, ilmiy tadqiqotlar davom etmoqda. XXI asrga kelib o'qituvchining vazifasi yanada takomillashib bormoqda. Endilikda global o'zgarishlar, fan-texnika va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining kun sayin rivojlanib borishi o'qituvchidan yuksak mahoratni, o'tkir irodani, psixologik quvvatni, chuqur bilim va mulohazali bo'lishni talab qiladi. Hozirgi zamon o'qituvchisi o'z mutaxassisligiga oid bilimlar bilan birga, pedagogik va psixologik bilimlarni, hamda turli fan yo'nalishlari bo'yicha maxsus bilimlarga ega bo'lgan, kasbiy tayyorgarlik, yuksak axloqiy fazilatlarini egallagan, ta'lim muassasalarida

faoliyat ko'rsatuvchi shaxsdir. Ushbu nuqtai nazardan hozirgi kunda quyidagi burch va mas'uliyatlar o'qituvchilardan talab qilinadi:

- O'qituvchi eng avvalo mas'uliyatni his etuvchi tarbiyachi, tajribali notiq, madaniyat va ma'rifat targo'ibotchisidir. - O'qituvchi tabiatan o'quvchilarni seva olishi, o'z mehrini, his-tuyg'ularini har lahzada o'quvchilar ichki dunyosi bilan bog'lay olishi, ularning ham mehriga, hurmatiga sazovor bo'lishi kerak. - O'qituvchi jamiyat ijtimoiy hayotida ro'y berayotgan o'zgarishlar, olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar mohiyatini chuqur anglab etishi va ularga xolisona baho berib, bu borada o'quvchilarga to'g'ri, asosli ma'lumotlarni doimiy bera olishi lozim.

- Zamonaviy o'qituvchining ilm-fan, texnika va axborot-kommunikatsion texnologiyalari yangiliklaridan va yutuqlaridan xabardor boo'lib borishi talab etiladi.

- O'qituvchi o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur va puxta bilimga ega bo'lishi, barcha fanlar integratsiyasini o'zlashtirib borishi, bunda o'z ustida tinimsiz ilmiy izlanishlar olib borishi.

- O'qituvchi pedagogika va psixologiya fanlari asoslarini puxta bilishi, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'limtarbiya faoliyatini tashkil etishi kerak.

- O'qituvchi kasbiy pedagogik faoliyatida ta'lim va tarbiyaning eng samarali zamonaviy shakl, metod va vositalaridan unumli foydalana olish imkoniyatiga ega bo'lmog'i lozim.

- O'qituvchi ijodkor, ta'lim-tarbiyaviy faoliyat tashabbuskori va yosh avlod kelajagi uchun javobgar shaxsdir.

- O'qituvchi kasbiy faoliyati jarayonida yuksak darajadagi pedagogik mahorat, kommunikativ layoqati, pedagogik texnika (nutq, yuz, qo'l-oyoq va gavda harakatlari, mimika, pantomimika, takt) qoidalarini chuqur o'zlashtirib borishi shart.

- O'qituvchi nutq madaniyatiga ega bo'lishi zarur, uning nutqi quyidagi xususiyatlarni o'zida aks ettirishi kerak: turli sheva so'zlardan holi bo'lib, faqat adabiy tilda ifoda etilishi; o'qituvchining nutqi sodda, ravon va tushunarli bo'lishi;

hikmatli soʻzlar, ibora va maqollar, matallar hamda koʻchirma gaplardan oʻrinli foydalana olishi lozim. Jargon (muayyan kasb yoki soha mutaxassisliklariga xos soʻzlar), varvarizm (muayyan millat tilida bayon etilayotgan nutqda oʻzga millatlarga xos soʻzlarni nooʻrin qoʻllanilishi), vulgarizm (haqorat qilish, soʻkishda qoʻllaniladigan soʻzlar) hamda konselyarizm (oʻrni boʻlmagan vaziyatlarda rasmiy soʻzlardan foydalanish) kabi norasmiy soʻzlardan holi boʻlishi. - Oʻqituvchining kiyinish madaniyati oʻziga xos boʻlishi, yaʼni sodda, ozoda, bejirim kiyinishi, taʼlim-tarbiya jarayonida oʻqituvchining diqqatini tez jalb etuvchi turli xil bezaklar (oltin, kumush taqinchoqlar)dan foydalanmasligi, fasl, yosh, gavda tuzilishi, yuz qiyofasi, hatto, soch rangi va turmagiga muvofiq ravishda kiyinishi talab etiladi.

- Oʻqituvchi taʼlim muassasasida sinf jamoasining asosiy tashkilotchisi va taʼlim sohasida olib borilayotgan islohotlarning eng faol ishtirokchisidir.

- Oʻqituvchi pedagogik muloqot jarayonining faol ishtirokchisi ekanligini unutmasligi shart. Shuning uchun kasbiy faoliyatida pedagogik mahoratning bir qator sifatlarini uzluksiz tarkib toptirib borishi zarur.

- Oʻqituvchi eng avvalo, mulohazali, bosiq, har qanday pedagogik vaziyatni toʻgʻri baholay oladigan hamda mustaqil ravishda mavjud ziddiyatlarni bartaraf etishning uddasidan chiqib olishi kerak.

Yuqoridagi talablardan kelib chiqib, zamonaviy pedagog yuksak madaniyatli, notiq, oʻqituvchilarni sevuvchi, mehribon, ijodkor, oʻz fanini chuqur biluvchi, psixolog, zamonaviy texnikalardan foydalana oluvchi, qobiliyatli shaxs boʻlishi kerak. Oʻqituvchi bola qalbining injeneridir. Oʻqituvchilik kasbi yuksak sharaflilik kasbidir. Bu kasb hech bir kasbga oʻxshamaydi.

Taniqli rus pedagogi A.S.Makarenko oʻqituvchilik kasbiga juda yuqori baho berib, unga shunday taʼrif beradi: **Tarbiyachi tashkil etishni, yurishni, hazillashishni, quvnoq yoki jahldor boʻlishni bilishi lozim, u oʻzini shunday tutishi kerakki, uning har bir harakati, yurish-turishi, kiyinishi bolalarni tarbiyalasin.** Bu taʼrifdan shunday xulosaga kelish mumkinki, pedagog har tomonlama mukammal, oʻqituvchilar uchun ideal shaxs boʻlishi lozim. Hattoki,

pedagogning kiyinishi ham bolalarni tarbiyalasin. O'qituvchilar o'quvchi, ota-onalar hamda hamkasblari bilan muloqot jarayonida fikrini aniq va lo'nda bayon etilishiga ahamiyat qaratishlari maqsadga muvofiqdir. Ular bilan munosabat jarayonida so'zni salbiy holatlar haqidagi dalillarni keltirishdan boshlamasligi, aksincha, o'quvchilarning (yoki hamkasbi, ota-onalar) muvaffaqiyatlarini e'tirof etishlari, ularni yanada boyitishga ishonch bildirishi bilan muloqotni tashkil qilishi lozim. Muloqot jarayonida o'qituvchining so'zlaridan suhbatdoshiga nisbatan xayrixohlik, samimiylik, do'stona munosabat, yaxshi kayfiyat sezilib tursin. O'qituvchining mazkur talablarga muvofiq keluvchi qiyofasi uning o'quvchilar, hamkasblari hamda ota-onalar o'rtasida obro'-e'tibor qozonishini ta'minlaydi.

Hozirgi sharoitda jamiyatning o'qituvchilik kasbiga nisbatan qoo'yayotgan talablari kun sayin ortib bormokda va bu talablarni amalda to'g'ri tashkil qilish vazifasi o'qituvchiga bog'liq. Zamonaviy maktab o'qituvchisi qator vazifalarni bajaradi. O'qituvchi avvalo sinfdagi tarbiyaviy jarayonning tashkilotchisidir.

O'qituvchi tarbiyachi sifatida quyidagi talablarni bilishi lozim:

- shaxsni ma'naviy va ma'rifiy jihatdan tarbiyalashda milliy uyg'onish mafkurasining hamda umuminsoniy boyliklarning mohiyatini bilishi, bolalarni mustaqillik g'oyalariga sodiqlik ruhida tarbiyalashi, o'z Vataniga, tabiatga va oilasiga bo'lgan muxabbati;
- kasbiy bilimlarni puxta bilish bilan birga, turli bilimlardan xabardor bo'lishi;
- yosh pedagogik psixologiya, pedagogika va psixologiya, yoshlar fiziologiyasi, tarbiyaviy ish metodikasi, maktab gigiyenasidan o'z kasbiga oid bilimlarni mukammal bilishi;
- o'z kasbi bo'yicha jahon fanida erishilayotgan so'nggi yutuqlar, tarbiya texnologiyasi, kompyuter va axborot texnologiyalari, yangiliklaridan doimiy xabardor bo'lib borishi;
- ta'lim-tarbiya metodikasidan ko'nikma va malakalarini oshirib borishi;
- o'z kasbiga ijodiy yondashishi;

- pedagogik texnika (mantiq, nutq ta'limining ifodali vositalari) va pedagogik taktga ega bo'lishi;

- o'z bilimi va pedagogik mahoratini doimiy ravishda oshirib borishi.

Muvaffaqiyatli ishlash uchun har bir o'qituvchi pedagogik mahoratga ega bo'lishi zarur. Pedagogik mahoratning asosiy qonuniyati oz mehnat sarf qilib, ulkan natijalarga erishish. Ijodkorlik uning hamisha hamrohi bo'ladi. Pedagogik faoliyatga qiziqqan, qobiliyatli, iste'dodli kishidagina pedagogik mahorat hislatlari shakllanib boradi. Pedagogik faoliyat o'z mohiyatiga ko'ra ijodiy xarakterga ega. O'qituvchi o'quvchi shaxsini shakllantiradi, kutilmagan vaziyatlarda mustaqil qarorlar qabul qiladi, pedagogik muammolarni yechadi, o'quv jarayonini mustaqil boshqaradi. Bularning hammasi ijodkorlikning tub mohiyati, ishning maqsadi va xarakteri bilan bog'liq. Pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchigina, o'z kasbiy faoliyatida ulkan zafarlarga erishadi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, zamonaviy pedagog o'z fanini chuqur bilishi, pedagogik mahoratga ega bo'lishi bilan birgalikda chet tillarini ham bilishi lozim. Masalan, boshlang'ich sinf o'qituvchisi ham ingliz tilini hech bo'lmaganda mukammal darajada bo'lmasa ham qisman bilishi kerak. Sababi boshlang'ich sinflarning yangi nashrdan chiqqan matematika darsliklarida o'lchov birliklari ingliz tilida kiritilgan. O'qituvchi bolaga buni tushuntira olishi kerak, buning uchun albatta ingliz tilidan xabardor bo'lishi lozim. Zamonaviy kompyuter texnologiyalari va smart doskalar bilan ishlash uchun ham til bilimdonligi pedagog uchun zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "Pedagogik mahorat" darslik A.Xoliqov –Toshkent- 2011
2. "Umumiy pedagogika" B.X.Xodjayev –Toshkent-2017
4. "Pedagogik atamalar lug'ati" Toshkent-2008

SHAXSLARARO MUNOSABATLAR RIVOJLANISHIDA INSON MENING RO'LI

*Ataboyev Navro'zbek Ilhombek o'g'li- Toshkent amaliy fanlar universiteti
"Psixologiya" kafedrası o'qituvchisi..... 222*

O'quvchilarni baholash, Testni yaratish bosqichlari

O'rmonova Iroda Inomjonovna - Bo'ston tuman 3- maktab o'qituvchisi... 225

**4-sho'ba: Ta'lim tizimida zamonaviy o'qituvchi imidjiga qo'yiladigan
talablar va ularning ahamiyati**

ZAMONAVIY O'QITUVCHI OBRAZI

**LATIBJONOV RAHMATILLO ABDURASHID O'G'LI- Andijon viloyati
pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi Pedagogika va psixologiya,
ta'lim texnologiyalari kafedrası katta o'qituvchisi**

**Ergasheva Maftuna Azizbek qizi- ADPI Sirtqi ta'lim Maktabgacha ta'lim fakulteti
102-guruh talabasi..... 230**

O'SMIR SHAXSI SHAKLLANISHIGA SALBIY TA'SIR ETUVCHI ZO'RAVONLIK SHAKLLARI VA ASORATLARI

Nishonova Shahnoza- Paxtaobod tumani 5-maktab amaliyotchi psixologi... 236

**"Umumiy o'rta ta'lim maktablarida Pedagogik jamoadagi
o'qituvchilarga ijtimoiy-psixologik muammolari mavjud bo'lgan
bolalar bilan ishlash, bo'yicha maslahatlar berish"**

**Alibekova Shohidaxon Erkinjonovna- Andijon viloyati Andijon tumani
26-maktab amaliyotchi psixologi..... 242**

MAKTAB AMALIYOTCHI PSIXOLOGLARI FAOLIYATIDA STRESSLI VAZIYATLARNI OLDINI Olishga QARATILGAN AMALIY USULLAR VA ULARNING AHAMIYATI

**Ismoilova Olmaxon Tursunboyevna- Andijon viloyati Asaka tumani
maktabgacha va maktab ta'limi bo'limiga qarashli 27-umumiy o'rta ta'lim
maktabi amaliyotchi psixologi..... 245**

**Ta'lim jarayonida o'quvchilarda xulq-atvor shakllanishining
pedagogik va psixologik jihatlari, ta'lim jarayonida o'g'irlikni
korreksiya qilish**

**Alibekova Shohidaxon Erkinjonovna- Andijon viloyati Andijon tumani
XTB ga qarashli 26-umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi..... 252**

**O'quvchilarda umummadaniy kompetensiyalarni
rivojlantirishda buyuk ajdodlar merosini o'rganish metodikasi**